

GLATZ FERENC

ANYANYELVÜNK AZ EZREDFORDULÓN

Tézisek

Az Akadémia új elnöke 1996. augusztus 1-jén a Magyar Tudósok Világtalálkozóján jelentette be, hogy az MTA programot dolgoz ki a magyar nyelv értékeinek őrzése és egyben modernizálása érdekében. „A magyar nyelv az informatika korában” címmel kapott helyet e téma a stratégiai kutatások keretében (VII. program: A nemzeti kultúra az informatika korában). 1996 szeptembere és ez év júniusa között az előkészítő bizottság több alkalommal ülésezett. Az elnök által vezetett üléseken többször foglalkoztak a nyelvtörvény kérdéseivel is. A miniszterelnök 1997. február 17-én az elnökhöz intézett levelében ugyanis az akadémikusok állásfoglalását kérte ez ügyben. A bizottság válasza: nem nyelvtörvényre, hanem nyelvújítási és nyelvőrzési cselekvési programra van szükség. 1997. június 30-án került sor az Akadémián a program nyitólülésére, amelyen az elnök ismertette az alább közreadott téziseit a magyar nyelvről.

1. A JÖVŐ EURÓPÁJÁBÓL

Mi olyan Európában, olyan 21. században akarunk élni, amelyben mind a nagy, mind a kis nemzeti-nyelvi kultúrák megtalálják helyüket. Szerintünk Európa jövője a nyelvi, szokásrendi sokszínűség és az erre épülő polgári türelmesség.

2. AZ ANYANYELV KETTŐS FUNKCIÓJÁRÓL

Az anyanyelv a társadalmi érintkezés legáltalánosabb eszköze. A társadalmi, technikai-kulturális fejlődés tükré, és mint ilyen, folytonos korszerűsítésre, karbantartásra szorul. Ugyanakkor az anyanyelv a nemzeti-szokásrendi hagyományok őrzője, a nemzeti azonosságtudat letéteményese. Mint ilyen, folytonos ápolásra szorul. Az anyanyelvi érintkezés a jövő Euróájában is általánosan elfogadott lesz. Ez képezi az oktatás, a törvények, a szépirodalom nyelvét és a helyi emberi-társasági érintkezés általános eszközét.

3. AZ INFORMATIKA KORÁNAK KIHÍVÁSAIRÓL

Korunkban felértékelődik az ismeret, a szakértelem. Az ismeretek szabad áramlásának – megszerzésének és továbbadásának – feltétele a közlés és az értés pontossága. Korunk új igényeket támaszt az érintkezési kultúrában.

4. A POLGÁR VERSENYKÉPESSÉGE

Az anyanyelv korszerűsítése és a nyelvi képzettség erősítése a polgár versenyképességének feltétele a jövő világgazdaságában és egyetemes kultúrájában. A kis nyelvi kultúrák tagjai könnyen hátrányba kerülhetnek a nagy nyelvi kultúrákban született egyénnel és közösségekkel szemben. Ezért mindent el kell követni, hogy a kis nyelvi kultúra tagjai minden szakmá-

ban, a köznapi élet minden területén korszerű anyanyelvi érintkezési eszköz birtokában legyenek. Az anyanyelvi hagyományok őrzésének, korszerűsítésének kérdése ezért társadalmi és gazdasági kérdés is.

5. AZ ÁLLAM FELADATAIRÓL

A nagy nyelvi kultúrák többsége felismerte a korszerűsítés kényszerét. Hatalmas magántőkék mozdulnak a nyelvet hordozó technikák világszínvonalra emelése érdekében. A kis nyelvek korszerűsítési programja sohasem történhet üzleti alapon: nem kifizetődő befektetés. Ezért itt az adófizető polgárok forintjaira kell támaszkodni. Az állam feladata, hogy a költségvetés eszközeivel polgárainak nyelvi kultúráját őrizze, színvonalát emelje, mind az állam többségi, mind kisebbségi nyelvi kultúráihoz tartozó közösségei esetében.

6. PROGRAM AZ ANYANYELV KORSZERŰSÍTÉSÉRE

Készüljön átfogó program a magyar anyanyelvi kultúra ápolására, korszerűsítésére. Terjedjen ez ki a technikai-műszaki élet, az igazgatás, a szép irodalom, a tudomány, azaz a beszélt nyelv egészére. E program szenteljen különös figyelmet az anyanyelvi oktatásnak, az általános és szakirányú ismeretközlés fórumainak, a rádióknak, a televízióknak, a napisajtónak. E program kidolgozására vállalkozzék a Magyar Tudományos Akadémia.

7. PROGRAM A NYELVÁPOLÁSRA

A kormány, illetve az Országgyűlés hívjon létre olyan közalapítványt, amely kiemelten támogatja a nemzeti-nyelvi kultúra hagyományait összefogó és azokat életben tartó vagy korszerűsíteni segítő kézikönyvek megalkotását mind a nyomtatott,

mind az elektromos médiában, támogassa a hagyományörző civil kezdeményezéseket.

8. A TUDOMÁNYOS KUTATÁSRÓL

A közpénzeken fenntartott tudományos műhelyek – intézetek, tanszékek – kiemelten foglalkozzanak a magyar nyelv és a magyar államban élő kisebbségi nemzetek nyelvének, hagyományainak tanulmányozásával, korszerűsítésével.

9. AZ IDEGEN NYELVEK TANÍTÁSA

Nagyobb figyelmet az idegen nyelvek tanítására, tanulására! A kis nyelvi kultúrák elemi érdeke, hogy bekapcsolódjanak a világ szellemi, anyagi, kulturális életébe. A jövő században a nagy közvetítő nyelvek (angol, spanyol, orosz, német, francia stb.) ismerete az egyéni képzés–boldogulás, a termelés fejlődésének feltétele lesz. Ezért is az államnak megnövelt költségvetési esz-

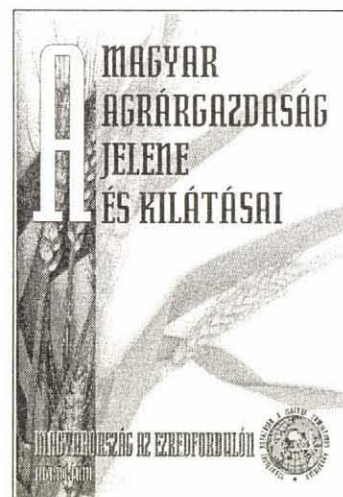
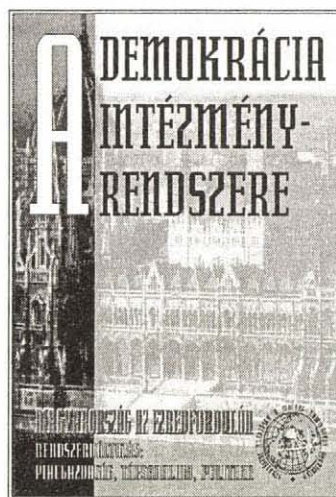
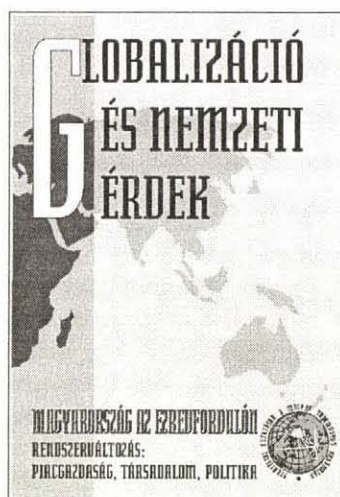
közeteket kell fordítania mind az iskolai, mind az iskolán kívüli idegen nyelvi képzésre.

10. A TÖBBSÉGI ÉS A KISEBBSÉGI NYELVI KULTÚRÁKRÓL
Térségünkben az államhatárok és a nemzeti szállásterület határai soha nem estek egybe. A jövőben sem fognak. Ezért az itt élő államoknak be kell látniuk, hogy a területükön élő minden nyelvi kultúra művelése az állampolgárok összességének és a térség egészének érdeke. A színvonalasan képzett polgár versenyképes munkavégző és egyben kulturált, ember- és környezetbarát közösséget képez. Az államok nemzetközi szerződésekben garantálják a nemzeti kisebbségek anyanyelvi művelésének teljességét. Az államok közösen vegyenek részt az anyanyelvi kultúrák fejlesztésében. A térség értelmiségije indítsanak mozgalmakat, hogy államaikban minden anyanyelvi kultúra ápolása és korszerűsítése a kirekesztés megelőzésével erősödjék.

MAGYARORSZÁG AZ EZREDFORDULÓN

STRATÉGIAI KUTATÁSOK A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIAÁN

Az MTA stratégiai kutatásainak összegző eredményeit a szélesebb közönség számára a „Magyarország az ezredfordulón” c., most induló könyvsorozatban adja közre. A kötetek megvásárolhatók a könyvesboltokban, a fővárosi és vidéki akadémiai és egyetemi központokban, valamint a MTA Történettudományi Intézetében. (Cím: MTA TTI, 1013 Bp., Úri u. 53., Dobos Anikó terjesztő.)

Megjelent kötetek:

Globalizáció és nemzeti érdek

Ára: 510 Ft

A demokrácia intézményrendszere

Ára: 490 Ft

A magyar agrárgazdaság jelene és kilátásai

Ára: 540 Ft

Előkészületben:

Erdő-, vad- és fagazdaság

Sárközy Tamás: Tulajdoni rendszerváltás, a privatizáció joga

Tervezett kötetek:

A településszerkezet fejlesztésének alternatívái és korlátai

Termőföld és életminőség

